

Dansens og musikkens rødder 36

Børnefolkedans omkring år 1900

af Ole Skov

I hele 1999 vil der på forsiden af Hjemstavnsliv blive vist postkort med børn, hvor de fleste situationer er danseopstillinger, og alle hvor børnene er i dragter. Postkortene er fra lige efter år 1900, og er i virkeligheden en serie fotos, der er lavet til varierende postkort på forskellige kunstforlag. Nogle postkort er uden billedbaggrund og er håndkolorerede, mens andre er med en væg som baggrund. Postkort med samme motiv, og som er håndkolorerede, har ofte forskellige farver på dragterne.

Der er to forskellige typer dragter på kortene. Den ene er danske folkedragter i stil med dem, vi anvender i dag, men i børnestørrelse. Den anden er svensk inspirerede dragter, hvilket man ofte benyttede i den periode. Børnene med

de 'danske dragter' er Louis Scheidings børnedansere, mens dem med svensk inspirerede dragter sandsynligvis er fra folkedansforeningen 'Culla'.

Den svenske dansegruppe 'Philocoros', der gav opvisning i svenske 'folkedanse' i København, inspirerede til at gøre noget lignende i Danmark. Andreas Otterstrøm (1875-1938) overværede nogle af opvisningerne, hvilket gav ham idé til at lave en tilsvarende gruppe i Danmark. Han samlede familie og venner, og de stiftede i april 1901 Foreningen til Folkedansens Fremme (FFF). Dermed var en organisering af Folkedansbevægelsen i Danmark begyndt.

Det var ikke kun Andreas Otterstrøm, der begyndte at interessere sig for folkedans, og som havde overværet de svenske opvisninger. Det havde tidligere

omtalt Louis Scheiding også. Han var ud af en tysk artistfamilie, der fra Tyskland var kommet til Åbenrå, og havde boet dér i nogle år. Fra Åbenrå rejste de i begyndelsen af 1860'erne til København, hvor Louis' far Carl Scheiding havde fået arbejde. Det var i Tivoli i 1863, og hele familien arbejdede sammen dér. Samme år optrådte Carl Scheiding med 'Strabat-Voltige og Exercitier paa Flasker', men i 1864 satte krigen artistriet på lavt blus. Der var ikke megen optræden, så familien levede af at sy brødposer til soldaterne. I det år optrådte Carl Scheiding dog med alle sine 4 sønner samtidigt. I årene efter optrådte familien i forskellige roller på Pantomimeteatret. Familien var blevet så stor, at de selv kunne besætte alle roller i en pantomime.

Børnefest på Pantomimeteatret i 1878.

Louis Scheiding (1857-1943).

Carl Scheiding optrådte også med atletiske numre sammen med sine børn både på Pantomimeteateret og på 'Kunstnerplænen'. Men han blev især berømt for at lade børn opføre klassiske pantomimer. Ud over sine egne børn benyttede han også børn af statister på Pantomimeteateret. De var, ligesom drengene i Tivoligården, ofte børn af underofficerer, som tjente en ekstra skilling ved at arbejde som statister.

Louis optrådte som Pjerrot allerede som 11-årig i en pantomime kun udført af børn, og i august 1872 annonceres forestillingen 'Harlekin Skelet udført af Børnene Scheiding', hvor alle 7 roller var besat af Scheidings børn, og Louis spillede en doktor.

Efter at Louis Scheiding blev for gammel til selv at dyrke børnepantomimer og gymnastik, optrådte han som lærer i

'Cykelkørsel, Dans, Plastik og Gymnastik' og rejste også rundt i landet for at undervise.

Han havde gennem mange år haft en idé om at genoplive de gamle danse og benytte dem i sit repertoire på Pantomimeteateret. Når han kom rundt i landet, kontaktede han derfor ældre mennesker for at få dem til at spille, vise eller fortælle om dansene.

Han blev ofte mødt med mistro, men et par kaffepuncher på bordet hjalp gerne til at få spillemanden til at stemme fiolen.

Det var ikke altid lige let, men tonerne kunne ofte få 'Fatter og Mutter' til at lette benene og komme ud på gulvet og genopfriske ungdomserindringerne og vise 'Norsk Fjeldmarch', 'Kontra Sejre', 'Kedelflikkerdansen', 'Vejrmølleturen' eller hvilke danse, de nu kendte. Louis Scheiding var en ihærdig mand, og han fik indsamlet omkring 50 danse og melodier.

Ud over at arbejde som artist havde han også en danseskole, hvilket for øvrigt broderen Charles også havde. Fra sin danseskole rekrutterede Louis børn til teateret i Tivoli, hvor han ud over pantomimer også lod opføre børneballetter med sine elever. Hvordan børnene fik lært deres skolelektier, var Louis en gåde. For karakterbogens indhold havde jo stor indflydelse på tilladelsen til at gå til dans, og dermed få chancen for at medvirke i forestillingerne.

Som tidligere nævnt havde Louis Scheiding set Philocoros danse svenske danse. Det var ved en opvisning på Dag-

mar-teateret i 1900. Han blev så begejstret, at han straks selv ville lave noget lignende med sine børnedansere.

Da de jo kunne danse, og da han havde samlet dans og musik ind, havde han et velegnet grundlag for de 'folkedans-optrin', han havde i tankerne.

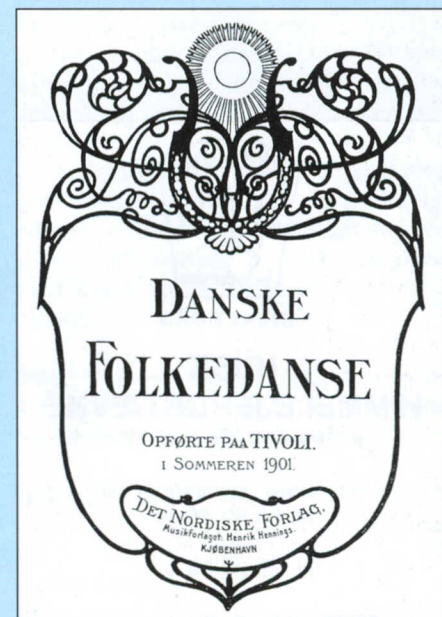
I vinteren 1900-01 fik han så arrangeret et 'Bondebryllup', som skulle opføres på Pantomimeteateret om sommeren. Med en stor indsats og ca. 50 medvirkende børn i alderen fra 6 til 13 år, fik han sat folkedansene og spillet på plads. Programmerne omtaler dette bondebryllup som 'Tivolis nyeste attraktion'. Det blev en kæmpe succes, og der var fulde huse.

Da det var hans egne danselever, der medvirkede, følte han ikke, at han kunne tage betaling for opførelserne. Derfor fik han Tivolis direktør Thrane til at love at betale udstyret, alle dekorationerne og dragterne. Den gamle kammerråd Fischer, der var aktionær i Tivoli, var i den anledning meget spydig: 'Naa det kalder jeg gratis, et 'frit' balletnummer, der koster 10.000 kroner!'.

Men stor lykke gjorde folkedansene og pantomimen, så Louis Scheiding følte, at han klarede sig meget fint i konkurrencen med brødrene Otterstrøm, som arbejdede med voksne. Hver aften fik de medvirkende børn punsch og kager, og da forestillingen havde gået hele 30 aftener, fik hver af dem et sølvbæger.

Børnene i "Bondebryllup" i Tivoli

Scheidings hæfte med Danske Folkedanse.

De danse som Louis Scheiding samlede ind, er desværre ikke bevaret som dansebeskrivelser, men han udgav kort efter på Nordisk Musikforlag et hæfte med 49 melodier: 'Danske Folkedanse indsamlede af Louis Scheiding og opførte på Tivoli i Sommeren 1901'. Det er i denne forbindelse, man kan konstatere, at det er hans dansere med 'danske folkedragter', fordi opstillingerne på disse postkort alle er af danse, der er trykt i hans hæfte.

Louis Scheiding fortsatte en del år med at lave optrin med børn, og i 1907 blev han leder af Tivoligården, som han styrede med hård hånd som 'Generalen' indtil 1939, hvor han var 82 år gammel. Han overtog en 'kludegarde', men fik sat styr på den. Han udviklede den, indførte nye traditioner, fik børnene til at spille bedre og havde megen succes med sine tiltag.

Motivet på postkortet, der blev vist i januar, var 'Norsk Fjeldmarch' (Scheiding) og i februar 'Kontra Sejer' (Scheiding).

Artiklen fortsættes i næste nummer med blandt andet Folkedansforeningen 'Culla' og dens arbejde.

De væsentligste kilder:

Artikel i 'Hver 8. dag' 28. juli 1901

Artikel i Aftenbladet 31. maj 1932

'Tivoliminder', Ernst Mentze og Harald H. Lund, 1943

To Tridt.
Sognefoged Hans Johannes Holsteds Indledningsdans.

Sjælland.

44.

D. C.

To Tridt fra Sjælland, nr 44 i Scheidings hæfte med dansemelodier.

Er der nogen, der ligger inde med postkort eller billeder af børnefolkedans eller andre ting om børnefolkedans i perioden, er jeg meget interesseret i at høre nærmere, for om muligt at danne

mig et overblik over, hvor meget og hvor mange steder, der blev danset.